

Αποστόλης Αγγελόπουλος

Ψυχολόγος – Ψυχοθεραπευτής – Ομαδικός Αναλυτής

Αιγινήτου 2 & Απ. Παύλου, Θησείο, 11851 Αθήνα

Τηλέφωνο: ++3 210 3422073, **e-mail:** angelopoulos.a@gmail.com

Site: www.apostolisangelopoulos.gr

Από την ιστορία της ψυχολογίας των μαζών: Η θεωρία των ενστίκτων του William Mc Dougall

Σύμφωνα με τον W. Mc Dougall τα ένστικτα θα πρέπει να θεωρούνται αιτία οποιασδήποτε συμπεριφοράς. Τα ένστικτα είναι εκείνοι οι μηχανισμοί που πραγματώνουν σε εμπειρικό επίπεδο την γενική τάση ανθρώπων και ζώων να προσηλώνονται σε κάποιο στόχο δίχως επίγνωση της φύσης του και συχνά δίχως όφελος ή ευχαρίστηση. Αυτό ονομάστηκε από τον Mc Dougall **HORME** από την ελληνική λέξη ορμή. Παρ' όλη την "βιολογιστική" προσέγγισή του είναι φανερό η αντίθεσή του με την κυρίαρχη εκείνον τον καιρό συμπεριφοριστική αντίληψη της αυτονομίας της συμπεριφοράς και την παραίτηση από την διερεύνηση οποιοδήποτε βαθύτερων αιτιών της.

Η ορμή κατά Mc Dougall είναι εκείνη η ασυνείδητη κινητήρια δύναμη που μπορεί να εξηγήσει την ανθρώπινη πρόοδο και την κοινωνική συμπεριφορά των ανθρώπων. Τέτοια συμπεριφορά δεν είναι άλλη από την συμπεριφορά σε ομάδες γενικώς (από την οικογένεια μέχρι το στρατό ή το κράτος). Η ορμή πραγματώνεται με τα ένστικτα τα οποία ενίοτε αναφέρονται και σαν κλίσεις ή και τάσεις. Κάθε άνθρωπος κατέχει ένα "ρεπερτόριο" ενστίκτων που διαμορφώνεται στην βάση των ιδιαίτερων του ψυχοφυσιολογικών χαρακτηριστικών ή - όπως τα αντιλαμβάνεται ο Mc Dougall - των κληρονομικά διατεθειμένων καναλιών εκτόνωσης της νευρικής ενέργειας. Κάθε ένστικτο έχει τρεις λειτουργικές δυνατότητες την αισθητική (αποδοχή ερεθισμάτων), την κεντρική (συναισθηματική αξιολόγηση) και την κινητική. Έτσι ότι συμβαίνει στην συνειδητή μας ζωή βρίσκεται σε συνεχή και άμεση εξάρτηση από αυτές τις ασυνείδητες αρχές.

Εσωτερική ψυχολογική έκφραση των ενστίκτων αποτελούν τα συναισθήματα. Η σχέση τους με τα ένστικτα είναι τυπολογική και συστηματική. Αυτό σημαίνει ότι τα συναισθήματα κατηγοριοποιούνται ανάλογα με τα ένστικτα που τα δημιουργούν. Ξεχωρίζει κατ' αυτόν τον τρόπο επτά (7) ζεύγη ενστίκτων - συναισθημάτων:

- Το ένστικτο της μάχης και τα συναισθήματα του θυμού και του φόβου
- Το ένστικτο της φυγής και το συναίσθημα της αυτοσυντήρησης
- Το ένστικτο της αναπαραγωγής του είδους και το συναίσθημα της ζήλιας καθώς και της γυναικείας ντροπαλότητας
- Το ένστικτο της κατάκτησης και το συναίσθημα της ιδιοκτησίας
- Το ένστικτο του "χτισίματος" και το συναίσθημα της δημιουργίας
- Το αγελαίο ένστικτο και το συναίσθημα του να ανήκεις κάπου (ταυτότητα)

Αυτά τα ζεύγη ευθύνονται για την δημιουργία των κοινωνικών θεσμών όπως οικογένεια, εμπόριο, πόλεμος κ.α. Κατά τον Mc Dougall δηλαδή, η κοινωνία και οι ανθρώπινες ομάδες προϋπάρχουν της ατομικής συνείδησης, αφού δημιουργούνται ενστικτωδώς και ακολουθούν "φυσικούς δρόμους" ανάπτυξης.

McDougall, William (1960/1908), *An Introduction to Social Psychology*, University Paperbacks. Imprint of Methuen & Co (London) and Barnes & Noble (New York).